

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2020/21:38

Onsdagen den 5 maj

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är 14.00, och vi samlas här i EU-nämnden. Sammanträdet är öppet och går att följa på webben. Journalister och allmänhet kan vara med på läktaren.

(Ordföranden förrättade upprop.)

Kan vi medge deltagande på distans för ledamöterna? Svaret är ja.

**§ 2 Informellt möte mellan stats- och regeringschefer
Statsminister Stefan Löfven (deltar via Skype)
Information och samråd inför informellt möte mellan stats- och
regeringschefer den 8 maj 2021**

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Statsministern inleder med sin redogörelse. Därefter går ordet till partierna i storleksordning för frågor.

Jag hälsar statsminister Stefan Löfven välkommen till dagens EU-nämndssammanträde.

Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr ordförande! På fredag och lördag samlas EU:s ledare men också representanter för arbetsmarknadens parter och det civila samhället i Porto för ett socialt toppmöte. Bland annat står frågor om jobb och tillväxt på dagordningen. En del av oss ska delta på plats medan andra, med tanke på pandemin, deltar via videokonferens.

Toppmötet inleds med en konferens där vi bland annat ska diskutera jobbskapande, parternas viktiga roll och hur principerna i den sociala pelaren ska genomföras. Jag kommer tillsammans med kommissionens vice ordförande Valdis Dombrovskis att delta vid inledningen under temat Från Göteborg till Porto.

Upplägget för konferensen liknar i många delar det toppmöte som hölls i Göteborg 2017. Bland annat kommer diskussioner, precis som i Göteborg, att föras i olika paneler, denna gång på tre teman: jobb och sysselsättning, kompetens och innovation samt socialt skydd och välfärd. Jag planerar att delta i den första panelen om jobb och sysselsättning.

Det portugisiska ordförandeskapet arbetar för att konferensen ska utmynna i ett gemensamt åtagande mellan arbetsmarknadens parter på EU-nivå som de kallar The Porto Commitment. Det är alltså inte något som medlemsstaterna ska ställa sig bakom, utan det är parternas text.

Herr ordförande! Dagen därpå, den 8 maj, hålls ett informellt europeiskt råd med sociala frågor som huvudtema. Vi kommer också att få en uppdatering om pandemibekämpningen. Planen är att vi ska anta en gemensam deklaration med fokus på sociala frågor.

Regeringen vill att EU ska ha en stark social dimension. Det är viktigt att unionen ger ett mervärde för medlemsstaternas medborgare. Om detta inte finns kommer både stödet för och trovärdigheten hos det europeiska samarbetet att urholkas. Jag tycker att det är helt rätt att vi har med en stark social dimension också när vi diskuterar återhämtningen för vår ekonomi efter pandemin.

Alla medlemsländer behöver göra mer för att till exempel alla medborgare ska få möjlighet till jobb och utbildning. Jobben behöver vara bra, med sjysta villkor, och alla måste ges rätt verktyg så att vi kan ta vara på kraften i den gröna och digitala omställningen.

Jämställdhet är också en central fråga i alla diskussioner om jobb och tillväxt. Att fortsätta att driva på för ökad jämställdhet är i grunden en fråga om rättvisa men faktiskt lika mycket en ekonomisk fråga. Om vi ska komma tillbaka efter pandemin och klara den gröna och digitala omställningen behövs de skarpaste hjärnorna och så många som möjligt i ekonomin.

Herr ordförande! I Europa har vi olika sociala modeller, alla med sina egna lösningar och strukturer. Det finns helt enkelt inte en modell som passar för alla. Därför är det sociala området för det mesta bättre lämpat för samarbete genom ett gemensamt erfarenhetsutbyte och gemensamma målsättningar än genom överstatlighet och gemensam lagstiftning. Detta är regeringens uppfattning och något som vi ständigt driver.

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter med 20 principer för bland annat rättvisa och bättre fungerande arbetsmarknader är ett bra exempel på hur vi kan arbeta på det sättet. Det är bra att vi kan samlas runt målsättningar och principer men att medlemsländerna sitter i förarsätet och beslutar hur de ska uppnås. Regeringen har därför inför mötet i Porto skrivit under ett inspel tillsammans med tio andra medlemsstater där vi understryker medlemsstaternas roll i genomförandet av pelaren. Våra budskap har tagits ombord på ett bra sätt i utkastet till deklaration, där kompetensfördelningen förtydligas.

Herr ordförande! Mötet avslutas senare på lördag med en videokonferens med Indiens premiärminister Narendra Modi. Det portugisiska ordförandeskapet hade till en början planerat för att premiärminister Modi skulle kunna komma till Porto och delta på plats, men med tanke på pandemiutvecklingen var det helt enkelt inte möjligt. Icke desto mindre är detta en bra möjlighet för fördjupning i partnerskapet med Indien. Det är två frågor som särskilt kommer att stå i fokus, och det är klimat och handel. Givetvis kommer också pandemifrågan att präglade diskussionen med tanke på det mycket allvarliga läget.

Indien spelar en mycket viktig roll inför klimattoppmötet i Glasgow i november. Det är en framgång för både Sverige och Indien att USA nu har anslutit sig till ledarskapsgruppen för industriomställning – Leadit – som grundades av Sverige och Indien.

Sverige skulle se positivt på att förhandlingarna om ett investeringsskyddsavtal mellan EU och Indien inleddes. Ett sådant skulle kunna bana vägen också för ett kommande frihandelsavtal.

Regeringen har slutligen framhållit mänskliga rättigheter som en viktig prioritering för toppmötet.

Med detta, herr ordförande, avslutar jag redogörelsen inför mötet.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Tack, statsministern, för föredragningen!

Vi gör som seden bjuder och tar partierna i storleksordning, fyra partier på raken. Sedan lämnar vi plats för statsministerns kommentarer, svar och synpunkter, och därefter kommer ytterligare fyra partier. I den mån tiden medger det går vi in på en andra frågerunda, där partier med fler än en ledamot får ställa en kompletterande fråga eller komma med en kompletterande kommentar.

Anf. 5 LEIF NYSMED (S):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för anförandet!

Att EU har gemensamma och ambitiösa mål för sysselsättningspolitiken är inget som vi motsätter oss. Det är viktigt för att få igång Europas ekonomier att vi höjer sysselsättningsgraden inom EU, framför allt för kvinnor. Redan före pandemin saknade en tredjedel av EU:s kvinnor ett arbete att gå till. Sysselsättningsgraden för kvinnor inom EU

är 11 procent lägre än för män, och i många länder i södra Europa är skillnaden i sysselsättning mellan män och kvinnor över 20 procent. Vi vet också att coronakrisen har inneburit att många kvinnor i Europa har blivit tvungna att gå ned i tid eller sluta jobba helt när barnens skola har ställt om till hemundervisning.

Sverige har, som vi vet, EU:s högsta sysselsättningsgrad och även EU:s högsta sysselsättningsgrad för kvinnor. Vilka framgångsfaktorer kommer statsministern att lyfta upp för att fler kvinnor i Europa ska få ett arbete att gå till?

Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Den 17 november 2017 var det en mycket stolt Stefan Löfven som invigde det sociala toppmötet i Göteborg och under högtidliga former lanserade den sociala pelaren. Inför mötet i dag gick jag igenom uppteckningarna från EU-nämndens möte inför det toppmötet, och då sa statsministern så här: ”Jag är både glad och stolt över att kunna säga att nu på fredag är det dags för toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt. Europas ledare kommer då till Sverige och Göteborg för att diskutera hur vi kan göra EU bättre för medborgarna. Det är hela poängen.”

Stolt och glad – jag har ett ord till statsministern: aningslöshet. Min förhoppning är att det var det. Precis det som Moderaterna, jag och många med mig varnade för har nu skett. Den sociala pelaren har lett till mer EU-lagstiftning som hotar den svenska modellen. Statsministern försökte dock avfärda vår kritik med skrönor eller dimridåer.

Men nu står vi alltså här, från Göteborg till Porto, som statsministern uttryckte det. Det är det andra sociala toppmötet, den här gången i Portugal som sagt och med det uttryckliga syftet att bekräfta och förstärka EU:s åtaganden att genomföra den sociala pelaren. Även vid detta möte är statsministern, som han själv sa, en av inledningstalarna.

Jag undrar om statsministern fortfarande är lika stolt. I utkastet till den deklaration som ska antas vid toppmötet framgår tydligt att det är genom både EU-nivån och den nationella nivån som pelaren ska genomföras. Deklarationen beskriver vidare att handlingsplanen för den sociala pelarens genomförande, som kom för ett tag sedan, ska vara vägledande. I handlingsplanen finns 77 förslag som ska genomföras. En majoritet av dessa ska genomföras på EU-nivå, medan de som ska genomföras på medlemsstaternas nivå är mycket färre. Detta säger något om balansen och den kompetensfördelning som statsministern försöker hänvisa till.

Jag börjar faktiskt bli riktigt trött på att statsministern försöker bortförklara allvaret i detta och påskina en verklighet som inte finns. I dag säger han att den sociala pelaren är ett bra exempel. Jag tycker att detta är tondövt.

I det brev som statsministern refererar till och som Sverige har skickat in uttrycks egentligen bara det som redan i dag är lagstiftning på EU-nivå inom det sociala området. I brevet och i toppmötets deklaration uttrycker man respekt för kompetensfördelning, subsidiaritet och proportionalitet, men detta är ju självklarheter. Det regleras i EU-fördraget.

Låg mig ta minimilöner som ett konkret exempel. Det är sprunget ur den sociala pelaren. Regeringen har hävdat att Sverige ska få ett undantag, men varför ska de andra medlemsstaterna gå med på det? Europaparlamentet, som har förhandlat om detta, vill inte det, och

Sverige måste lägga stor möda på att mota den boll som statsministern själv har satt i rullning. Detta är mycket oroväckande. Regeringen tycks fortfarande inte se allvaret. För mig är det alldeles tydligt att Sverige behöver en ny regering som tar EU-politiken på allvar. Här har Socialdemokraterna misslyckats.

Det brev som är inskickat är, enligt Moderaterna, inte tillräckligt. Och även om deklarationen måhända inte innehåller bindande förslag vet vi av erfarenhet att den har politisk tyngd. Det är en uppmaning att fortsätta på den väg som stakades ut av statsministern i Göteborg 2017, fast i ännu högre fart. Att peka på att dokumentet inte är bindande spelar som bekant mindre roll. Detta har vi fått lära oss.

Mot bakgrund av det som jag nu har sagt och att statsministern – inte i dag, men annars – har påtalat att vi som kritiserar detta har fel undrar jag: Varför ansåg man sig tvingad att skriva brevet om det nu inte skulle införas kompetensförändringar eller överstatlighet, som statsministern sa i dag? Om den sociala pelaren inte är ett hot, varför detta brev? Och vad är bakgrunden till brevet?

Min andra fråga är: Vad kommer statsministern att säga i sitt inledningstal? Detta tycker jag inte framgick av redogörelsen nyss. Moderaterna förväntar sig att han är tydlig och markerar emot direktivet om minimilöner. Det kan inte råda några tveksamheter eller dubbla budskap. Den svenska linjen måste vara glasklar.

Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD):

Som vanligt när det gäller initiativ som kommer från Europeiska unionen måste man gå lite djupare än att bara se till etiketter och värdeord som solidaritet, inkludering eller rättvisa. Det finns starka och välorganiserade krafter ute i Europa som aldrig slutade drömma om Europas förenta stater, och handlingsplanen för implementering av den sociala pelaren tillsammans med den gemensamma upplåningen och de nya egna medlen är en viktig del av det projektet. Detta kan innebära den största maktförskjutning från medlemsstaterna till Bryssel som skett sedan Lissabonfördraget trädde i kraft för lite drygt tio år sedan.

Varje gång vi påtalar detta försvarar sig pelarens vänner med att den sociala pelaren inte ger några nya befogenheter till unionen och därför inte rubbar balansen mellan Bryssel och medlemsstaterna. Man brukar uttrycka det som att pelaren i sig inte utgör en rättslig grund.

Detta är dock inte hela sanningen. EU:s strategi går i dag ut på att i små steg, med ett litet beslut efter ett litet beslut, ta över politikområde efter politikområde utan att just genomföra den fördragsreform som skulle flytta kompetensen på papperet. På det sättet kan man förändra unionens själva målsättning utan att fatta ett speciellt beslut om att göra så.

Det är ju inte heller helt nödvändigt. Den instans som i slutändan avgör hur mycket bestämmanderätt Bryssel har är ju EU-domstolen, och EU-domstolen är egentligen inget mer än en politisk kommitté som implementerar rättsakter så som kommissionen vill. Vad fördraget säger om kompetensfördelningen mellan medlemsstaterna och unionen är med andra ord till väldigt lite hjälp. Inom akademien brukar man kalla denna

strategi Monnetmetoden, eftersom den förespråkades av en person som hette Jean Monnet, som var en av EU:s arkitekter.

Vi kan just nu se denna process live i förhandlingarna om direktivet om minimilöner. Artikel 153.5 i fördraget förbjuder uttryckligen EU att lagstifta om löner; det står ordagrant. Men ett förslag ligger på bordet och kommer antagligen att antas av rådet och parlamentet. Det faktum att detta strider mot fördraget spelar ingen som helst roll i det här sammanhanget.

Om vi sedan tittar på vad som komma skall inom ramen för den sociala pelaren ser vi att det är uppenbart att målet är att förvandla Europeiska unionen från ett samarbete för gränsöverskridande problem såsom handel, miljö och säkerhet, vilket är den typ av samarbete som Sverigedemokraterna förespråkar, till en fullskalig europeisk välfärdsstat.

Antalet initiativ som nämns i meddelandet om handlingsplanen, som kom den 4 mars i år, är lite för stort för att gå igenom just nu, men rubrikerna säger ganska mycket. Det handlar om arbetsmarknadspolitik, minimilöner, social trygghet, barnomsorg, arbetslöshetsförmåner, pension, hälso- och sjukvård och bostäder. Sist men inte minst finns rubriken ”Väsentliga tjänster”, som innefattar vatten och sanitet, energi, transporter, finansiella tjänster, digitala kommunikationer med mera.

För att genomföra sin vision planerar kommissionen ett antal rättsakter och ännu fler handlingsplaner och strategier. Syftet med de senare är naturligtvis att kratta manegen för framtida lagstiftning och finansiering när det visar sig att det mellanstatliga samarbetet inte leder dit man vill.

Kostnaden för allt detta går i dag inte att beräkna, eftersom kommissionen inte har redovisat någon budget. Men det huvudsakliga instrumentet för finansiering är ju Europeiska socialfonden, som just nu uppgår till nästan 1 000 miljarder kronor. Vi får nog räkna med att detta bara är början.

När vi har haft överläggningar om rättsakter som tillhör den sociala pelaren i arbetsmarknadsutskottet har regeringens inställning varit allt annat än tydlig. Arbetsmarknadsministern har gång på gång sagt någon version av att regeringen välkomnar initiativet men inte vill se bindande lagstiftning eller att det är viktigt att respektera kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna. Detta har hon sagt trots att bindande lagstiftning och kompetensförflyttning är kärnan i initiativet – det är detta som är själva syftet här. En långtgående harmonisering av arbetsmarknads- och socialpolitiken är målet; det är fullständigt uppenbart.

Jag har en fråga som jag skulle vilja ställa till statsministern och som jag tycker är ganska uppenbar i det här sammanhanget. Om denna handlingsplan för implementering av den sociala pelaren implementeras ungefär som den har beskrivits i meddelandet från mars, hur kan man då på allvar säga att detta inte medför en kompetensförflyttning från medlemsstaterna till EU?

Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C):

Vi var många som var kritiska 2017, och vi har tyvärr i många delar fått rätt – vi hade önskat att så inte hade varit fallet. Det fanns en oro då, och det finns en oro nu, för vart detta tar vägen.

Det brev som nu har skickats från Sverige tillsammans med tio andra länder, som resulterar i en 13:e punkt som markerar kompetensfördelningen, blir ju inte mycket värt när vi precis samtidigt har

diskussioner och ser vad som händer med minimilönedirektivet och vad gäller lönetransparens.

Vi har en stor oro för att detta flyttar fram positionerna på ett sätt som inte är önskvärt.

På vilket sätt har brevet kommit till? Finns det en större vakenhet eller en större medvetenhet om att det är på väg att tas för stora steg vad gäller lagstiftning på det här området? Hur gick diskussionerna innan ni bestämde er för att skicka iväg brevet?

Det fick även en annan bit som jag skulle vilja fråga om. För ett år sedan hade vi stora bekymmer kopplat till att gränser stängdes och till att både handel och rörlighet starkt begränsades på ett mycket olyckligt sätt. Då sa vi – och regeringen och de allra flesta var överens om det – att det vi måste se i nästa steg är en fördjupning av den inre marknaden för att få det hela att fungera ännu bättre.

Är det någonting i den delen som finns uppe till diskussion? Jag skulle säga att detta är en av de viktigare delarna för att vi ska komma på fötter igen, förutom vaccin och att få stopp på pandemin.

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr ordförande! Jag börjar med Leif Nysmed från Socialdemokraterna och frågan om framgångsfaktorer för jämställdhet.

Som jag sa inledningsvis är detta en viktig del i den ekonomiska återhämtningen och i ekonomisk tillväxt och utveckling över huvud taget. Det är en rättvisefråga, men det är faktiskt också en fråga om tillväxt. Hur stärker man konkurrenskraften?

Det är rätt som det sas här – i många avseenden har Sverige kommit längre. Jag vill samtidigt påpeka att vi är långt ifrån klara. Detta är naturligtvis inte polemik med Nysmed, men jag vill ha sagt att vi har mycket kvar att göra på jämställdhetsområdet.

En fråga gäller naturligtvis sysselsättningen och hur vi får in fler kvinnor i arbetskraften så att de kan få ett arbete på samma villkor som män. Där vill jag påstå att Sverige är långt före många länder. Det är också därför vi har en relativt stark ekonomi – rättare sagt har vi en av Europas starkaste ekonomier. Vi har en av Europas högsta sysselsättningsgrader. Vi har det högsta arbetskraftsdeltagandet.

Detta beror inte minst på barnomsorgen. Man kan säga många saker. Särbeskattningen är betydelsefull, och det finns andra frågor. Jag vill dock påstå att den barnomsorg – förskola är ett bättre uttryck – som finns i Sverige, som började som barnpassning, blev barnomsorg och nu är förskola, är ett av de bästa inslagen i svensk välfärd. Detta har bidragit i hög grad till kvinnors möjlighet att delta på arbetsmarknaden på lika villkor som män. Det är naturligtvis också en fantastisk sak för barnen.

Jag vill gärna framhålla barnomsorgen som den kanske viktigaste delen, och det är många som är intresserade av vår lösning vad gäller barnomsorg.

Jag går vidare till frågorna om den sociala pelaren. Jag hör att detta rör upp mycket känslor; det blev väldigt känslösamt. Det må så vara – det respekterar jag.

Jag är stolt över att Sverige och Göteborg år 2017 var värd för ett möte som satte fokus på de sociala frågorna. Jag är helt övertygad om att ett samhälles framgång bygger mycket på alla människors möjlighet att vara

med och att känna delaktighet. Ett Europa som bara skulle bygga på marknad och kapital och på företags möjligheter blir inget bra Europa – det blir ingen bra gemenskap. Det blir inte bra i sig, och det skulle skapa en misstro och en avoghet gentemot denna gemenskap. Det är människorna som bor i medlemsländerna som är viktigast; det är för dem och för att skapa bättre liv som hela detta samarbete är till. Politikens utgångspunkt är att vi ska förbättra möjligheterna för människor.

Jag är lika stolt nu. Det var inte Stefan Löfven själv som startade detta, även om jag gärna skulle ta åt mig av den äran. Så var det dock inte, utan det var alla medlemsstater som ville detta. De, liksom kommissionen, var överens om det här, och det var därför det blev en social pelare – annars hade det inte blivit någon sådan pelare.

Att EU har sådana ambitioner tycker jag är riktigt bra.

Vad är det som står i den sociala pelaren? Jag var i KU för ett tag sedan och blev tillfrågad om just EU och om det kunde finnas risk för missförstånd mellan EU-nämnden och regeringen. Jag sa att jag hoppas att det inte är så och att vi ska göra allt för att det inte ska bli något sådant. För att undvika missförstånd i det här fallet vill jag läsa upp de principer som utgjorde och utgör den sociala pelaren och som vi utgår från.

När det gäller lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden handlar det om utbildning och livslångt lärande, jämställdhet och lika möjligheter oberoende av kön, ras eller etniskt ursprung. Detta är tre principer som jag tycker är bra och viktiga. Det handlar också om aktiva arbetsmarknadsåtgärder. Vi ska hjälpas åt för att människor ska komma i arbete.

Den andra delen handlar om rättvisa arbetsvillkor och om att man har en trygg och anpassningsbar anställning. Det står om lönen, och vi tycker nog alla att det är viktigt att lönen är bra – man ska kunna leva på den. Det står också om information om anställningsvillkor och skydd vid uppsägning, om dialog mellan arbetsmarknadens parter, om balans mellan arbete och privatliv samt om hälsosam, säker och välanpassad arbetsmiljö. Detta tycker jag är bra.

Sedan kommer vi till den sociala tryggheten. Där står det om barnomsorg och stöd för barn, socialt skydd, arbetslöshetsförmåner och minimiinkomst – detta gäller dem som inte har någon egen lön. Vidare står det om åldersinkomst och ålderspension, hälso- och sjukvård, inkludering av personer med funktionsnedsättning, långvarig vård och omsorg, boende och stöd för hemlösa samt väsentliga tjänster.

Detta är de 20 principer som skrevs in. Det skrevs inte exakt hur de skulle förverkligas, men detta var viktiga principer som vi skulle samarbeta omkring och som skulle lyftas in i den så kallade terminen. Vi skulle följa dem och ha ett erfarenhetsutbyte.

Från det att unionen, eller gemenskapen, bildades, via Romfördraget 1957, har den sociala dimensionen funnits med i samarbetet. Det var en av utgångspunkterna för denna gemenskap. Enligt dagens fördrag kan EU-lagstiftning i vissa fall användas för att uppnå unionens målsättningar; det kan till exempel handla om arbetsmiljö eller jämställdhet. Men i stället för denna lagstiftning används ofta det som vi pratat om, nämligen den öppna samordningsmodellen. Man sätter upp gemensamma mål, följer upp dem, utbyter erfarenheter och utvärderar arbetet tillsammans.

Det är det som vi tycker är den bästa ordningen för detta. Det var också därför vi skrev brevet – på det sättet tror vi att det blir de bästa framstegen.

Möjligheter till lagstiftning har ju funnits där hela tiden. Den sociala dimensionen skrevs in väldigt tydligt i den förändring som undertecknades 2009, långt innan den regering som jag leder tillträdde. Den förhandlades klart 2007, om jag är rätt underrättad, och ratificerades 2009 med en tydlig inriktning på en social dimension.

Vi har ett starkt stöd i den här typen av frågor. Det är en viktig del, och jag tycker att det borde betraktas så.

Redan för 50 år sedan, 1971, kom ett direktiv som behandlade detta, nämligen förordningen om samordning av sociala trygghetssystem. Därefter har utstationeringsdirektivet kommit. Det jobbade jag själv med som förhandlingsombudsman under IF Metall-tiden. Vidare kom direktivet om information och samråd 2001, arbetstidsdirektivet 2003, arbetsmiljödirektivet 2004, direktivet om likabehandling av anställda i bemanningsföretag 2008, arbetsmiljödirektivet 2009 och så vidare.

Det har även tillkommit några efter att den sociala pelaren skrevs och beslutades om. Men de har ingenting med den sociala pelaren att göra, utan de har att göra med fördraget. Fördraget säger att man på ett antal områden kan föreslå lagstiftning. Om länderna tycker att det är rätt blir det så.

Det här måste framstå väldigt klart. Det här är inte lagstiftningsfrågor. Oavsett vilka ämnen det gäller – lagstiftning eller inte – har det över huvud taget inte med den sociala pelaren att göra, utan det har med fördraget att göra. Kommissionen kan inte föreslå lagstiftning med mindre än att man har stöd i fördraget.

Sveriges uppfattning är att det bästa vi kan göra på dessa områden är att utbyta erfarenheter, sätta upp gemensamma mål och följa upp dem. Nu vill det portugisiska ordförandeskapet helst att Europeiska rådet ska följa upp detta på värdantenn någon gång varje år och fundera över hur det går med våra olika principer, hur vi förbättrar den sociala dimensionen och hur vi förbättrar människors liv. Det är ytterst detta som det hela handlar om.

Jag tror att det här var svar på både Jessika Roswalls och Annika Qarlssons frågor om brevet.

Sedan togs minimilöner upp. Detta toppmöte är inte till för att diskutera det. Vi vill ju inte ha minimilöner. Vi driver ståndpunkten att EU inte ska införa minimilöner. Vi måste få regler på löneområdet som innebär att den svenska modellen försvaras fullt ut. Detta möte ska dock inte handla om det. Vi har mycket tydligt klargjort och klargör detta. Jag själv, EU-minister Hans Dahlgren och arbetsmarknadsminister Eva Nordmark är helt överens med arbetsmarknadens parter om detta, och vi driver frågan för att se till att vi får regler som gör att den svenska och den nordiska modellen skyddas. Detta arbete sker dock på ett annat ställe. Vi vill inte att mötet ska domineras av frågan om minimilöner. Det är dock ingen tvekan om var vi står och vad vi driver, och vi kommer att fortsätta med det.

Så till Ludvig Asplings frågor. Först och främst har vi olika uppfattningar. Det finns mängder av förslag på hur man ska gå vidare med handlingsplanen, varav flertalet inte gäller lagstiftning utan strategier, konferenser och handlingsplaner. Enligt Sverige vore det bra om vi alla samordnar oss. Det är en av poängerna med detta. Vi har ett antal målsättningar och principer, och sedan samordnar vi oss och utbyter

erfarenheter. Om man har en gemensam konferens eller uppger en gemensam strategi för att EU samlat tar dessa kliv mot exempelvis en bättre och mer effektiv arbetsmarknad är det enligt oss bra. Flera initiativ har över huvud taget inte med lagstiftning att göra.

Har jag glömt någon fråga? Ja, Annika Qarlsson tog upp handelspolitiken. Det förs många diskussioner om handel och den inre marknaden. Kommissionen presenterade dessutom nyligen ett meddelande om en ny handelspolitik. Vi och många andra har drivit på för att tjänstehandeln ska fungera bättre. Det har vi gjort entydigt och länge. Senast under våren hade vi en diskussion om den digitala omställningen. Då drev vi och likasinnade på för att öppenheten mot omvärlden ska behållas. Om EU skulle sluta sig gör vi självmål. Det blir i så fall etter värre. Då sker inte återstarten på ett bra sätt. Vår styrka ligger ju i öppenhet mot omvärlden. Sedan måste vi förstås stärka vår egen marknad. Mötet i helgen kommer dock inte ägnas åt detta, utan det kommer att handla om de sociala frågorna.

Därmed, herr ordförande, har jag besvarat frågorna.

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsministern för detta, och jag lämnar ordet till ytterligare frågeställare.

Anf. 11 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsministern, för föredragningen!

Under pandemin har vi kunnat se att rika blir rikare och de fattiga blir fattigare. Detta kan vi fortfarande se. Här i Sverige har storföretagen fått coronastöd men ändå gör utdelningar och betalar ut bonusar på mångmiljonbelopp. Arbetslösheten stiger i både Sverige och Europa, och rörligheten har försämrats. Det är vanligt folk och småföretag som drabbas negativt av pandemins påverkan på ekonomin.

När Europa nu återstartar måste människors sociala situation, tillsammans med klimatomställningen, stå i centrum. Europa har en unik chans att ställa om.

Vänsterpartiet är positivt till den sociala pelaren. EU behöver bli bättre på att förbättra människors och inte bara företags villkor och rörlighet, vilket även statsministern nämnde tidigare. I många fall har vi sett hur människor och arbetstagare har hamnat i kläm när unionen agerat för företagens bästa.

Det är därför i grunden positivt när ordförandeländer vill arbeta med den sociala pelaren för att få ökad jämlikhet och jämställdhet och för att minska fattigdomen. Fattigdomsbekämpningen behöver komma längre, inte minst när det gäller nationella minoriteters utsatthet. Men den sociala pelaren är en viljeinriktning och inte något som ska resultera i nya lagar eller bindande överenskommelser. Jag stöder därför statsministerns inriktning vad gäller vikten av den sociala pelaren och medlemsstaternas roll.

Ett annat problem som vi ser är att kommissionen använder den sociala pelaren som underlag för att komma med bindande förslag, till exempel förslaget om minimilöner. Det är positivt att riksdagen är enig och att vi arbetar tillsammans med en samlad fackföreningsrörelse för att stoppa förslaget och skydda den svenska modellen.

Jag vill dock fråga statsministern hur regeringen arbetar för att bygga allianser inom EU-samarbetet för att förena en progressiv samhällssyn med ett försvar för kompetensfördelningen och i förlängningen också den svenska modellen. Jag menar nämligen att det inte räcker att bygga allianser med likasinnade för att försvara partsmodellen eller för att motverka förslag som går emot den nationella kompetensen genom till exempel sociala frågor eller utbildningsfrågor. Vi måste också bygga allianser för en progressiv politik som gör Europa bättre utan att det nationella självbestämmandet hotas eller inskränks.

Anf. 12 SOFIA DAMM (KD):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för föredragningen!

Senast ett socialt toppmöte arrangerades skedde det alltså i Göteborg och det gjordes under den svenska regeringens värdskap. Då var vi i oppositionen kritiska, vilket har betonats här i dag. Vi varnade för risken att mötets slutsatser i nästa steg skulle komma att användas för att motivera lagförslag inom områden som hittills på goda grunder skötts nationellt. Enligt en intervju med Sveriges Radio var statsministerns svar då att vi som varnade för detta försökte lägga ut en dimridå genom att säga att det här leder till ökad överstatlighet. Vi skulle alltså ha försökt flytta fokus för frågan.

Sedan dess har vi fått EU-regler om kvoterad föräldraförsäkring på EU-nivå och ett uppdaterat arbetsvillkorsdirektiv som exempelvis reglerar provanställningar. För närvarande sker förhandlingar om minimilöner och lönetransparens. I höst väntas kommissionen lägga fram ett förslag på ett direktiv som ska reglera villkoren för dem som arbetar inom den växande plattformsekonomin. Det känns mycket tveksamt att detta förslag kommer att visa mer hänsyn till den svenska arbetsmarknadsmodellen än vad de tidigare förslagen har gjort. I kommissionens handlingsprogram för den sociala pelaren flaggas det dessutom för framtida förslag om alltifrån socialbidrag till bostadsfrågor.

Jag har noggrant lyssnat på de svar som statsministern har gett så här långt, men jag håller inte med helt och hållet. Jag tycker att man har motiverat nya lagförslag utifrån slutsatserna från mötet i Göteborg.

Vid ett möte i Europeiska ekonomiska sociala kommittén försäkrade Miguel Cabrita, portugisisk biträdande minister för arbete och yrkesutbildning, att det sociala toppmötet inte skulle bli ett andra Göteborg. Men det var inte på det sätt som vi kanske hoppas, utan för att Portugal inte ”kommer att vara nöjt med en diskussion om principer”. Vid samma möte efterlyste EU-kommissionär Nicolas Schmit ett rättsligt instrument för plattformsarbete.

Jag vill därför be statsministern utveckla och förklara regeringens strategi utifrån de lärdomar som borde ha dragits efter mötet i Göteborg. Hur undviker man att mötet i Porto skapar legitimitet för ytterligare EU-lagstiftning? Jag antar att även statsministern ser att det finns en risk att slutsatserna efter mötet i Porto kommer att användas på liknande sätt.

Annika Qarlssoon tog upp de tio andra länder som ni har skickat ett brev tillsammans med. Hur ser strategin ut där? Finns det några planer på att jobba vidare utifrån slutsatserna från Porto?

Anf. 13 MARIA NILSSON (L):

Herr ordförande! Statsministern! Det europeiska samarbetet har gjort livet bättre för många människor. Det har lett till vår kontinents lyckligaste period, med fred, frihet och välstånd. Vi liberaler tror på ett fördjupat samarbete. Det tror vi fortfarande på. Vi står fortfarande bakom den sociala pelaren, så som vi gjorde sommaren 2017. Därmed inte sagt att vi står bakom mer av svepande EU-lagstiftning, utan det behöver finnas en tydlighet om den nationella kompetensen.

Jag vill ta upp en grupp som inte nämns i förslaget till deklaration. Jag vill dock uppmana statsministern att verkligen adressera denna grupp, nämligen romerna. Det är Europas största minoritet, och den är ofta oerhört utsatt.

Under pandemin har vi sett hur situationen för redan utsatta grupper har blivit allt sämre. En galopperande arbetslöshet i kombination med bristen på tillgänglig sjukvård gör situationen ohållbar i många delar av det som är Europeiska unionen. Ytterligare stigmatisering kommer i spåren av nedstängningar. Amnesty har rapporterat att militär har använts för att tvinga kvar romer i byar och bosättningar. Det är oerhört alarmerande.

Jag vill därför fråga statsministern om han under toppmötet i Porto kommer att ta upp situationen för den romska minoriteten.

Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen! Den stora debatten här i EU-nämnden i dag handlar medlemsstaternas kompetens. Jag instämmer i det som statsministern säger om att det är oerhört viktigt att medlemsstaternas kompetens respekteras. Sverige har tillsammans med tio andra länder skickat in ett brev och fått gehör i deklarationen där det står att kompetenser ska respekteras. Det är viktigt och bra.

Låt mig gå över till själva innehållet i den sociala deklarationen. Där finns många bra saker som jag vill passa på att lyfta fram. Exempelvis är utbildning och det livslånga lärandet oerhört centralt. Detta jobbar vi mycket med i Sverige, så det är positivt att EU vill arbeta med detta men förstås med respekt för medlemsstaternas kompetens.

Det är också väldigt viktigt i relation till den gröna omställningen. Vi kan inte bara tala om ett teknikskifte, utan det behövs också ett kompetensskifte. Här är det livslånga lärandet viktigt.

Det är bra att barnfattigdomen lyfts fram liksom även sårbara grupper såsom långtidsarbetslösa, äldre, hemlösa och människor med funktionsvariation. Vi måste alltid se till dem som har det allra svårast.

Jämställdhet är förstås också oerhört viktigt, vilket vi har talat om i dag. Kvinnor ska få samma lön och samma pension, så att man inte får betala när man är gammal och har det svårt.

Sist i deklarationen finns the Joint Proposal by the European Social Partners. Där lyfter man fram indikatorer som mäter inte bara ekonomisk utan också social och miljömässig framgång. Det är bra att det lyfts fram. Sverige har också jobbat med detta på hemmaplan och är en föregångare på området.

Vad gäller handelsfrågorna vill jag lyfta fram att det är oerhört viktigt att handelsavtalen går i linje med Parisavtalet och att man jobbar med

efterlevnad av hållbarhetskapitlen. Det finns också med i kommissionens meddelande om handelsöversynen.

Med detta vill jag uttrycka stöd för regeringens linje.

2020/21:38

5 maj

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr ordförande! Jag börjar med Ilona Szatmari Waldaus frågor.

Det gavs stöd för den här inriktningen – det var så det uttrycktes. Kompetensfördelningen finns i fördraget. Vi tillsammans med de andra likasinnade länderna driver att vi vill hålla en tydlig fördelning så att det bästa sättet att åstadkomma skillnad är att agera utifrån respektive lands förutsättningar, struktur, system, kultur och vad det nu kan vara.

Sofia Damm, Kristdemokraterna, tog upp att oppositionen var kritisk och att jag betecknade detta som en dimridå.

Lite så kan man faktiskt beskriva detta, med all respekt för att vi kan ha olika uppfattningar. När det i fråga om de sociala frågorna beskrivs som att det är en helt ny lagstiftning som har kommit till kan jag säga att lagstiftningsmöjligheterna finns beskrivna i fördraget, och de har ingenting med detta att göra. De första frågorna om föräldraförsäkringen kom i mitten av 90-talet, och det är långt tillbaka.

Sedan var det frågan om minimilön. Jag var på en europeisk facklig kongress i Sevilla – jag tror det var 2007 – och där drevs frågan om europeiska minimilöner av våra kamrater i andra länder, men inte från Norden. Vi sa att det är ingenting för Europa.

Frågan är inte ny, och den kom inte 2017. Frågan om att driva krav på europeiska minimilöner är mycket äldre. Den är inte kopplad till sociala pelaren. Med det som bakgrund blir man lite förvånad. Varför blir det en sådan upphetsad stämning så fort vi pratar om sociala frågor? Vi ska utveckla gemenskapen, och då måste vi, enligt min uppfattning, se att de som ytterst ser till att ekonomin växer, rullar och snurrar på är människorna. Och de behöver bra sociala villkor. Det är en bra gemensam ambition, och det var det jag åsyftade. Jag har som sagt respekt för att vi kan ha olika uppfattningar, men jag måste då få ge uttryck för min också.

Sedan var det strategin i lagstiftningen vad gäller Portomötet. Vi menar att lagstiftningen inte är detta, utan det är fråga om samarbete, gemensamma mål, att mäta och följa upp. Jag tycker att ambitionen att ha uppföljning på Europeiska rådets sammanträde är ett bra sätt och vidare koppla till terminsarbetet. Då kan vi dra slutsatser och se hur vi kan göra bättre.

Maria Nilsson från Liberalerna tog upp frågan om romerna. För romerna finns en speciell strategi som vi arbetar efter. Självfallet omfattas också de av de 20 principerna i den sociala pelaren, till exempel att alla måste få tillträde till arbetsmarknaden, tillgång till utbildning och tillgång till socialt skydd om man inte kan arbeta. De ska naturligtvis omfatta romerna.

Detta är ett sätt att inkludera alla, inte minst de grupper som nu är mest exkluderade. De ska in i gemenskapen. Då ska den sociala pelaren användas. Det framgår av den sociala pelaren att alla ska ha rätt till detta, och det inkluderar naturligtvis romer och andra grupper som dessvärre är exkluderade i dag.

Allra sist instämmer jag mycket starkt med Amanda Palmstierna om att livslångt lärande ska vara kopplat till den gröna omställningen. Det är

precis som Amanda Palmstierna säger, nämligen att det inte bara är en teknikfråga utan att det definitivt är en kompetens- och utbildningsfråga. Det måste följa med så att vi kan trycka på den gröna omställningen, jämställdhet och handel. Jag delar uppfattningen om att detta ska driva på Parisavtalets ambitioner. Så måste vi också göra med handeln.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Jag tackar statsministern för kommentarerna. Vi har tid för en andra frågerunda. Jag inleder med Socialdemokraterna och undertecknad.

Jag vill få ett förtydligande. Stämmer det, statsministern, att minimilöner inte kommer att diskuteras på toppmötet under den här dagordningspunkten?

Anf. 17 HANS ROTHENBERG (M):

Jag tackar statsministern. Jag har två saker jag vill ta upp.

Jag skulle först vilja ha en kommentar om vad statsministern har sagt och har diskuterats om minimilöner. Det är underligt att tro att minimilöner inte kommer att diskuteras och behandlas på mötet, särskilt som statsministern sa att han ska delta i en grupp om jobb och sysselsättning. Det skulle ge mer kraft och tyngd än det vagt formulerade brevet om man också säger något från svensk sida.

Menar statsministern allvar med sitt påstådda motstånd borde detta vara tillfället att taga i akt. Vi moderater anser att statsministern måste göra det. Om inte vill vi i det hänseendet anmäla en avvikande standpunkt.

Vidare vill jag inför mötet med Indiens premiärministern anföra följande. Det är ett stort steg att ha ett investeringsskyddsavtal som sedermera kan leda till ett frihandelsavtal med Indien. Indien är en av de absolut mest växande ekonomierna i världen. Omkring 2050 bedöms Indien vara den näst största ekonomin i världen.

Samtidigt har vi med tidigare frihandelsavtal och investeringsskyddsavtal sett en utveckling där man bör lära av erfarenheten; lex TTIP och lex Ceta. Det är oerhört viktigt att hanteringen av de kommande avtalen sker på ett sätt där man kan undanröja alla de gnissel som fanns i samband med att dessa skulle ratificeras i de respektive parlamenten.

Det vore i sammanhanget också viktigt att få reda på hur statsministern kommer att driva att EU har påtalat oron över den negativa demokratiutveckling som kan skönjas i Indien. Det är viktigt att EU och Indien som de två stora världsekonomierna kan ha ett öppet och fruktbart samtal även om dessa svåra frågor.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Har Sverigedemokraterna önskemål om att få ställa en kompletterande fråga?

Anf. 19 LUDVIG ASPLING (SD):

Nej, jag tror att vi klarar oss.

Anf. 20 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr ordförande! Först vad gäller minimilönerna kan jag svara ordföranden och Hans Rothenberg att om frågan kommer upp kommer vi att vara mycket tydliga med var vi står någonstans. Jag har inga problem med att säga det. Vi är glasklara i vår uppfattning, och vi har ett starkt stöd i riksdagen. Vidare har vi ett starkt stöd bland parterna, och vi är helt överens.

Vad jag vill undvika är att den frågan blir huvudfrågan. Det är inte den frågan som ska fördjupas här. Här handlar det om hur vi tar den sociala pelaren vidare. Exempelvis vill ordförandeskapet att vi senare ska landa i att Europeiska rådet årligen ska utvärdera frågan. Det kommer att vara massor av diskussioner om olika aspekter av sysselsättning, jämställdhet, utbildning, pensioner och vad det kan vara.

Märker jag att jag får frågor kommer jag att vara oerhört tydlig, men jag vill inte att huvudtemat blir detta. Vi driver frågan bäst så som vi gör nu via EU-ministern, arbetsmarknadsministern, parterna och undertecknad själv i mina kontakter. Vi fortsätter det arbetet. Det är det effektivaste vi kan göra för att nå resultat, men jag har inga problem att ge uttryck för var Sverige står som land – om frågan skulle komma upp.

Vad gäller Indien, som Hans Rothenberg så riktigt tar upp, är det redan nu ett gigantiskt land med stor ekonomi – och landet kommer att få en ännu större betydelse. EU som en stor spelare ska vinnlägga sig om att ha en bra relation med Indien. Det råder ingen tvekan på den punkten.

Det är bra att dialogen om mänskliga rättigheter återupptas mellan EU och Indien, så den dimensionen kommer att ingå. Vi kommer att vara tydliga med behovet av att stå upp för de mänskliga rättigheterna i alla aspekter. Det gör vi, och det kommer vi alltid att göra i den typen av möten. Det är en grund för ett samarbete. Det är en fråga som vi får återkomma till när den ska diskuteras, inte nu men förhoppningsvis senare. Det perspektivet är definitivt med redan nu.

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att statsministern har svarat följande, att om frågan om minimilöner skulle dyka upp kommer naturligtvis statsministern att framföra den samlade uppfattningen från EU-nämnden och Sveriges riksdag avseende minimilöner.

Med detta konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med en gemensam avvikande ståndpunkt från Moderaterna och Kristdemokraterna.

Jag tackar statsministern för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde. Jag önskar lycka till vid toppmötet och hoppas att du får uppleva lite varmare och trivsammare väder där än här. Tack så mycket för närvaron i dag.

Anf. 22 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Tack!

§ 3 Övriga frågor

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Nästa sammanträde äger rum fredagen den 7 maj 2021 klockan 9.00. Då är det utrikes frågor och allmänna frågor.

Med detta vill jag avsluta dagens EU-nämndssammanträde. Jag vill tacka närvarande ledamöter, förste vice ordföranden, andre vice ordföranden, kansliet, stenografer och andra åhörare, inklusive våra skyddsvakter som sitter upp på läktaren, it-tekniker och alla. Alla ska tackas i dag. Det är en sådan dag! Tack för i dag! Vi ses om inte förr så på fredag.

Innehållsförteckning

2020/21:38

5 maj

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1

§ 2 Informellt möte mellan stats- och regeringschefer

.....	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 5 LEIF NYSMED (S).....	3
Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M).....	4
Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C).....	6
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	7
Anf. 10 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 11 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	10
Anf. 12 SOFIA DAMM (KD).....	11
Anf. 13 MARIA NILSSON (L).....	12
Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	12
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	13
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 17 HANS ROTHENBERG (M).....	14
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 19 LUDVIG ASPLING (SD).....	14
Anf. 20 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	15
Anf. 21 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 22 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	15

§ 3 Övriga frågor

.....	16
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	16